

Матюха М.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту

Київський національний університет технологій та дизайну

Matiykha Mykola

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department
of Accounting and Audit

Kyiv National University of Technologies and Design

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

CLASSIFICATION AND FUNCTIONAL CONTENT OF CURRENT LIABILITIES IN THE ACCOUNTING ORGANIZATION

Встановлено практичні умови класифікації поточної кредиторської заборгованості у контексті організації та постановки аналітичного обліку. Проаналізовано нормативні законодавчі акти та авторські наукові тлумачення поточних зобов'язань при організації обліку. Завдяки запропонованій класифікації передбачається підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на основі контролю за періодизацією поточних зобов'язань, встановлення термінів її погашення, встановлення контролю за простроченою та безнадійною заборгованістю. За основу розподілу та систематизації інформації запропоновано використовувати принцип періодизації поточної кредиторської заборгованості у розрізі доменів, видів та форм. Дана система дасть змогу забезпечити здійснення внутрішнього контролю за кредиторською заборгованістю підприємства. Серед функціональних ознак до класифікаційних ознак віднесено поточні зобов'язання, які носять договірний та бездоговірний характер у тому числі на основі пролонгації.

Ключові слова: зобов'язання, облік зобов'язання, організація обліку, аналітичний облік поточних зобов'язань.

The practical conditions for classifying current accounts payable in the context of organising and setting up analytical accounting are determined. The article analyses regulatory legislative acts and author's scientific interpretations of current liabilities in the organisation of accounting. The proposed classification is intended to increase the efficiency of management decision-making based on control over the periodisation of current liabilities, setting the terms of its repayment, and establishing control over overdue and bad debts. It is proposed to use the principle of periodisation of current accounts payable by domains, types and forms as the basis for distribution and systematisation of information. This system will allow to ensure internal control over the accounts payable of enterprise. Among the functional features, the classification criteria include current liabilities that are contractual and non-contractual in nature, including those based on prolongation. The division of current liabilities at different levels, according to the relevant functional characteristics, is aimed at solving a variety of management tasks. The correctness of the division of accounting objects, as well as the choice of classification criteria, determines the effective organisation of accounting for both the group and the individual object. That is why the division should be based on economic criteria, based on the intended purpose of the object of a particular enterprise. The assessment of the established classification should be based on the efficiency of business activities and the completeness of information satisfaction of users' needs. The classification of current liabilities should be an algorithm for identifying accounting elements of a particular group, and accordingly, the information content should help to avoid management errors. At the highest classification level, it is necessary to distinguish between domains that determine whether the liability is caused by changes in the size of the share capital or is the reason for the reduction of economic benefits of the enterprise. According to the first domain, the liability is caused by reorganisation and liquidation business transactions resulting from the return of a share of the share capital to the founder in the event of his withdrawal from ownership. In the second domain, which is the most common in practice, liabilities should be classified based on the occurrence of debts that may arise from legal aspects of business entities. We propose to use contractual maturities as the basis for the classification, which will allow for compliance with payment discipline and effective control of accounts payable, avoiding fines and penalties. To ensure effective control over accounts payable, we propose to use the periodicity feature in the development of the chart of accounts of an enterprise. The company's liabilities are the basis of the attracted capital, which is embodied

in the company's debt to other entities. To ensure correct and timely information support for decision-making in accounting, the correct organisational system of analytics should be provided. As a basis for the distribution and systematisation of information, it is proposed to use the principle of periodisation of current accounts payable by domains, types and forms. This system will allow to ensure the implementation of internal control over accounts payable and serve as a basis for the development of the accounting policy of the enterprise.

Key words: liabilities, liability accounting, accounting organization, analytical accounting of current liabilities.

Постановка проблеми. Актуальним питанням ефективного управління підприємством є організація інформаційного забезпечення, як головного завдання прийняття управлінських рішень при здійсненні господарської діяльності. У такому контексті облік зобов'язань – необхідний інформаційний ресурс визначення фінансового показника ліквідності та визначення цілісного фінансового стану підприємства. З іншого боку зобов'язання це договірні відносини підприємства через які визначається авторитет підприємства в умовах ринкової економіки. Нажаль, практика свідчить, що існуюча практика обліку зобов'язань не надає достеменною інформації про них, прийняте інформаційне узагальнення не дає чіткої характеристики стану справ, що впливає на ведення ефективної ринкової політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організаційні та методологічні основи обліку та внутрішнього контролю зобов'язань досліджували такі вітчизняні вчені: К.В. Безверхий [1], Я.Д. Крупка [3], М.Д. Корінко [4], Д.Л. Левчинський [7], Є.П. Морозова [7], І.В. Орлов [2], О.М. Откаленко [6], Т.М. Стожук [5] та інші.

Проте аналіз наукових праць свідчить, що не існує єдиного одностайного підходу до організації обліку зобов'язань, зокрема їх відображення на рахунках обліку та узагальнення інформації у звітності тощо.

Формулювання завдання дослідження. Мета статті – дослідити порядок класифікації поточних зобов'язань підприємства, запропонувати напрямки узгодження організації обліку відповідно до класифікаційних економічних функціональних ознак.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз вітчизняної нормативної бази та наукових джерел свідчить, що організаційний аспект обліку зобов'язань проходить у взаємодії складових об'єктів, що визнаються за економічним змістом та призначенням. Відповідно до фундаментальної облікової моделі зобов'язання виступають як антагоністична складова частина власного капіталу поряд із активами підприємства. Саме зобов'язання як об'єкт обліку є основною частиною

залученого (позичкового) капіталу та в системі поточного обліку відображаються на рахунках обліку (рис. 1).

Відповідно до нормативних визначень зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [8]. Аналогічне визначення наводиться у міжнародних стандартах обліку: «існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди [9].

Аналізуючи тлумачення поняття «обліку зобов'язань» у вітчизняній нормативній базі воно зводиться до різного інформаційного наповнення залежно від цільового наповнення та емпіричного застосування (табл. 1).

Стандарти обліку у цьому контексті служать основою класифікації зобов'язань для потреб інформаційного узагальнення та відображенні сум зобов'язань у звітності при практичній роботі бухгалтерів.

Аналізуючи тлумачення «зобов'язань» прослідковується взаємозв'язок їх із поняттями «кредиторської заборгованості», розрахунками тощо. На практиці ведення обліку визначення зобов'язань їх оцінка відповідно залежить від рівня практичного інформаційного застосування та рівня накопичення та систематизації інформації. У поточному періоді на рахунках бухгалтерського обліку відображаються розрахунки із контрагентами підприємства, а у звітності така інформація систематизується та узагальнюється як заборгованість (табл. 2).

По друге, на практиці термін «зобов'язання» традиційно використовують залежно від господарської ситуації, що склалася на підприємстві:

- сума фінансових грошових боргів, що мають бути погашені у певні терміни;
- товарна або грошова заборгованість, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства (економічних вигод).
- кредиторська заборгованість іншим контрагентам, оцінена в грошових одиницях, що виникла в результаті

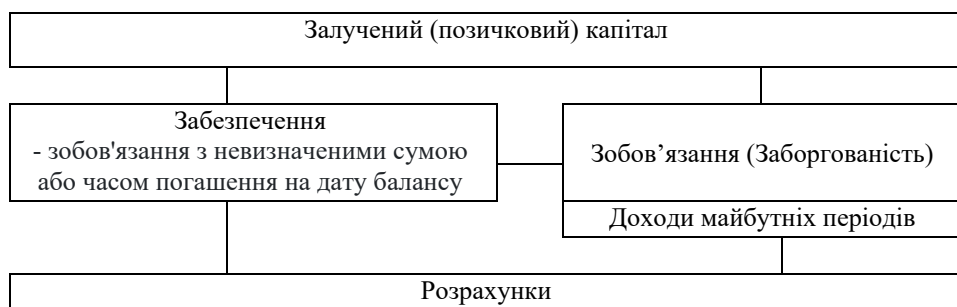

Рис.1. Складові об'єкти обліку залученого (позикового) капіталу

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Інформаційне наповнення щодо сутності зобов'язань в нормативній базі

НП(С)БО	Характеристика інформації щодо розкриття зобов'язань
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єктів малого підприємництва»	Подана загальна характеристика зобов'язань та принципів їх відображення у фінансовій звітності
НП(С)БО 11 «Зобов'язання»	Наведені визначення, класифікація, оцінка та порядок відображення зобов'язань у звітності
НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	Наведені визначення теперішньої вартості довгострокових зобов'язань, на які нараховують відсотки
НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Розглянуті зобов'язання як об'єкт хеджування та умови перетворення фінансових інструментів у фінансові зобов'язання
НП(С)БО 14 «Оренда»	Наведений порядок оцінки мінімальних орендних платежів з обліку зобов'язань за фінансовою орендою, а також за оперативною орендою
НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»	Розглянуті умови та порядок визнання зобов'язань з податку на прибуток
НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»	Наведений порядок формування та визнання зобов'язань за будівельними контрактами
НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»	Визначений вплив змін валютних курсів щодо зобов'язань в іноземній валюті та відображення такого впливу у фінансовій звітності
НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»	Розглянуте формування зобов'язань, пов'язаних з виплатою працівникам, які включають різні види таких виплат
НП(С)БО 34 «Платіж на основі акцій»	Розглянуті особливості погашення зобов'язань платежами на основі акцій

Джерело: сформовано автором

Відповідність рівнів узагальнення інформації про зобов'язання

План рахунків бухгалтерського обліку	Звітність суб'єкта господарювання
зобов'язання і забезпечення	кредиторська заборгованість
Розрахунки (з бюджетом, з постачальниками, по виплатах працівникам)	зобов'язання і забезпечення

Джерело: сформовано автором

здійснених господарських операцій (подій) і щодо якої існують зобов'язання її погашення в певний строк.

Крім того, наукове та практичне тлумачення зобов'язань пов'язане із різним категоріальним поняттям, що розглядаються за юридичним, економічним бухгалтерським наповненням, а саме: зобов'язання, заборгованість, розрахунки; короткострокові та поточні зобов'язання тощо (табл. 3).

Різні трактування, тлумачення зобов'язань у нормативній базі та науковій літературі дають можливість сформувати основні класифікаційні ознаки для організації облікової роботи суб'єктів господарювання. При цьому необхідно враховувати різний інформаційний напрям узагальнення та систематизації даних з метою забезпечення прийняття управлінських рішень щодо погашення заборгованості перед контрагентами. Саме правильна класифікація поточних зобов'язань на підприємстві має стати головним аналітичним елементом управління боргами.

Поділ поточних зобов'язань на різних рівнях, за відповідними функціональними ознаками спрямований на вирішення найрізноманітніших завдань управління. Від того, наскільки правильно здійснено поділ об'єктів обліку, а також, обрано класифікаційні ознаки, залежить ефективна постановка організації обліку як групи, так і окремого об'єкта. Саме тому, поділ повинен бути заснований на економічних критеріях, виходити з цільового призначення об'єкта конкретного підприємства. Оцінка встановленої класифікації має бути встановлена, виходячи із ефективності ведення господарської діяльності та повноти інформаційного задоволення потреб корис-

тувачів. Класифікація поточних зобов'язань має бути алгоритмом ідентифікації елементів обліку певної групи, відповідно інформаційне наповнення має сприяти уникненню помилок в управлінні.

Представлена класифікація має стати базою для організації та ведення аналітичного обліку зобов'язань у відповідності до синтетичних рахунків (рис. 2).

На вищому класифікаційному рівні необхідно розрізняти домени, що визначають чи зумовлено виникнення зобов'язання змінами розміру статутного капіталу, чи є причиною зменшення економічних вигод підприємства. Виходячи із першого домену, виникнення зобов'язання спричинено реорганізаційними, ліквідаційними господарськими операціями, що є наслідком повернення частки статутного капіталу засновнику у разі виходу його із власників.

За другим доменом, що найбільш розповсюджений на практиці, зобов'язання необхідно класифікувати на основі виникнення заборгованості, що можуть виникнути на основі юридичних аспектів діяльності суб'єктів господарювання. В основі класифікації пропонуємо використовувати встановлені договірні терміни погашення заборгованості, що дасть змогу дотримуватись розрахункової дисципліни і ефективно контролювати кредиторську заборгованість, уникати отримання штрафів та пені.

Саме для здійснення ефективного контролю за кредиторською заборгованістю пропонуємо використовувати ознаку періодичності при розробці робочого плану рахунків підприємства.

Таблиця 3

Авторські визначення поняття «зобов'язань»

№ з/п	Автор	Визначення
1	Т.М. Сторожук	У бухгалтерському обліку відображаються лише ті зобов'язання, які на момент визнання стали заборгованістю. Тобто обов'язки підприємства розглядаються як його зобов'язання, якщо вони: – існують на даний момент; – є наслідком минулих господарських операцій або подій; – пов'язані з необхідністю майбутніх платежів з метою збереження господарських зв'язків підприємства або у відповідності із здійсненням нормальної підприємницької діяльності; – мають бути виконані неминуче; – мають визначений термін виконання, хоча точна дата може бути невідомою; – прийняті щодо суб'єктів (юридичних та фізичних осіб або їх груп), які можуть бути ідентифіковані, якщо не в момент прийняття зобов'язання, то в момент його виконання [5].
2	О.М. Откаленко	не всі зобов'язання, які виникають у цивільному та господарському праві відображаються в обліку. Виділення із усього комплексу зобов'язань підприємства їх обмеженої частини, яка відображається у бухгалтерській звітності, передбачає кваліфікацію ряду зобов'язань суб'єктів господарювання для цілей бухгалтерського обліку як умовних [6].
3	І.А. Бержанір, А.Л. Бержанір, Т.А. Ящук	зобов'язання виникають через наявні (завдяки минулим операціям або подіям) борги підприємства чи щодо передачі певних активів або надання послуг іншому підприємству в майбутньому [10]
4	О.М. Бунда	зобов'язання – це визнана підприємством та визначена у певному вартісному вираженні заборгованість перед іншими фізичними та юридичними особами, яка є наслідком минулих подій і погашення якої, повинно спричинити вибуття з підприємства ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди [11].
5	К.В. Безверхий, Т.В. Бочуля	Оціночне зобов'язання, якщо передбачуваний термін виконання зобов'язання перевищує один рік після звітної дати, необхідно оцінювати за вартістю, що має визначитися шляхом дисконтування. При встановленні ставки дисконтування слід виходити із прогнозного рівня інфляції і ставки рефінансування НБУ [12]
6	Д.Л. Левчинський, Є.П. Морозова	Кредиторська заборгованість – неминучий наслідок наявної системи грошових розрахунків між організаціями, за якої завжди є розрив часу платежу з моменту переходу права власності на товар. Значення контролю над рухом кредиторської заборгованості важко переоцінити: за його допомогою забезпечується захист майна, якість обліку і достовірність звітності, виявлення і мобілізація наявних резервів у сфері фінансів і підприємницької діяльності господарюючого суб'єкта [7]

Джерело: сформовано автором на основі [5–7; 10–12]

Таблиця 4

Фрагмент робочого плану рахунків обліку поточних зобов'язань за розрахунками із постачальниками

Другого порядку		Третього порядку		Четвертого порядку
код	назва	код	назва	код
6311	Термін оплати 1-3 місяці	63111	готівкова	63111 1 Постачальник1 63111 2 Постачальник2 63111 n Постачальник N
		63112	безготівкова	63112 1Постачальник1 63112 2 Постачальник2 63112 n Постачальник N
6312	Термін оплати 4-6 місяці	63121	готівкова	63121 1 Постачальник1 63121 2 Постачальник2 63121 n Постачальник N
		63122	безготівкова	631221Постачальник1 631222 Постачальник2 63122n Постачальник N
	і т.д.			
6315	Прострочена	63151	готівкова	63151 1 Постачальник1 63151 2 Постачальник2 63151 n Постачальник N
		63122	безготівкова	631521Постачальник1 631522 Постачальник2 63152n Постачальник N

Джерело: сформовано автором

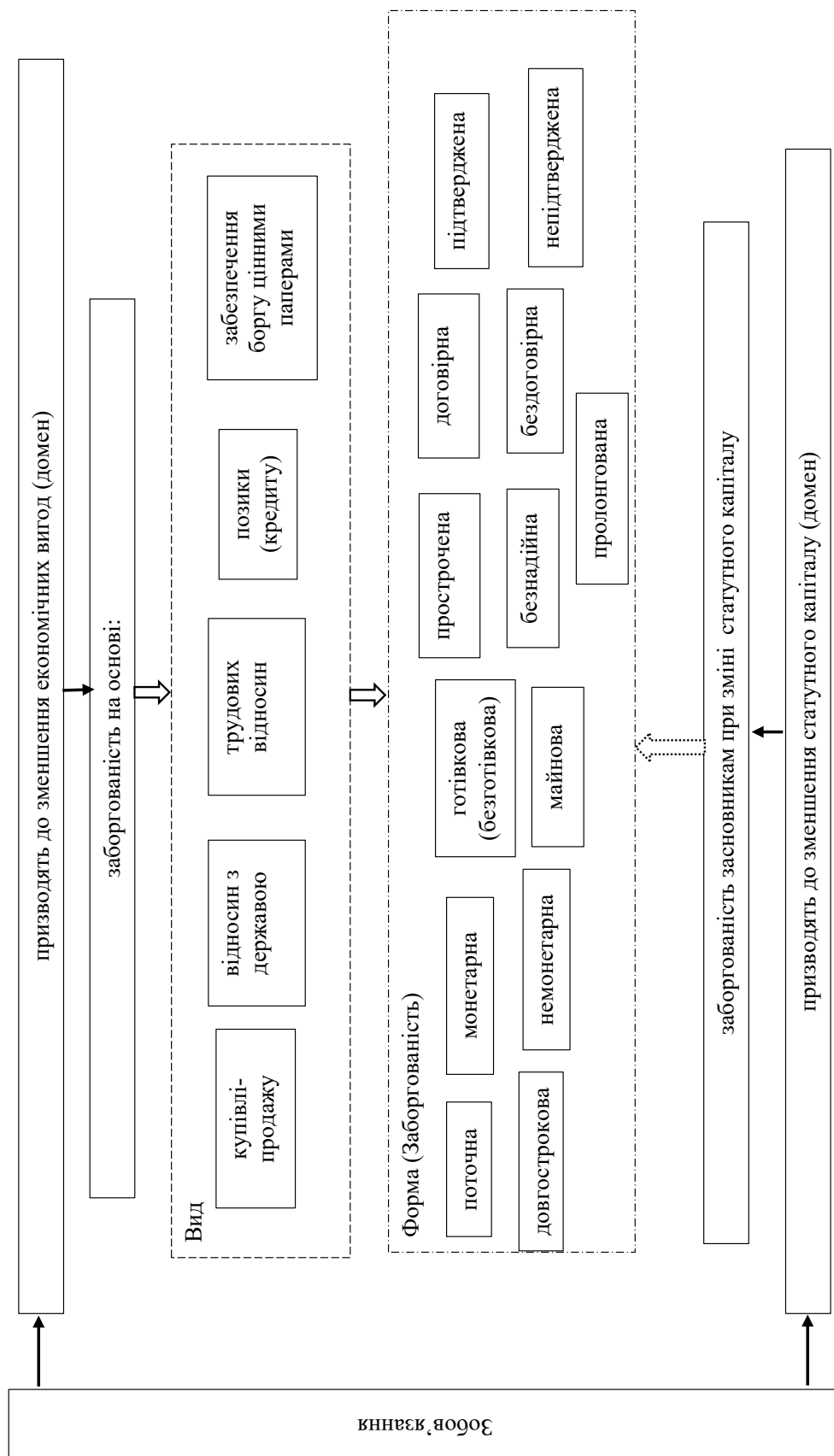

Рис. 2. Класифікація зобов'язань підприємства для організації обліку

Джерело: сформовано автором

Таблиця 3

Фрагмент робочого плану рахунків обліку поточних зобов'язань за розрахунками із кредитами

Другого порядку		Третього порядку		Четвертого порядку
код	назва	код	назва	код
6011	Термін оплати 1-3 місяці	60111	готівковий кредит	60111 1 кредитодавець 1 60111 2 кредитодавець 2 60111 n кредитодавець N
		60112	безготівковий кредит	60112 1 кредитодавець 1 60112 2 кредитодавець 2 60112 n кредитодавець N
6012	Термін оплати 4-6 місяці	60121	готівковий кредит	60121 1 кредитодавець 1 60121 2 кредитодавець 2 60121 n кредитодавець N
		60122	безготівковий кредит	601221 кредитодавець 1 601222 кредитодавець 2 60122n кредитодавець N
	і т.д.			

Джерело: сформовано автором

У такому контексті необхідно дотримуватися пріоритетів сплати боргів відповідно до законодавства – це сплата податків, зборів, розрахунків з працівниками, постачальниками.

З іншого боку періодизація зобов'язань дасть змогу отримувати інформацію за розрахунками за простроченими боргами, у тому числі безнадійними по яких минув строк позовної давності.

Наступний класифікаційний рівень передбачає розділення зобов'язань за основними видами діяльності, серед яких найвагомим залишається зобов'язання щодо виконання договірних умов з придбання майна (робіт, послуг). Залежно від специфіки господарської діяльності до категорії основних зобов'язань можуть бути віднесені забезпечення у сфері отриманих кредитів, виплат по цінних паперах.

Для підприємств торгівлі необхідно розрізняти заборгованість, що утворилася на основі безготівкових та готівкових розрахунків.

Безготівкові розрахунки передбачають виконання умов договорів купівлі-продажу з постачання товарів, робіт, послуг, контроль за надходженням попередньої оплати. При таких розрахунках підприємства матимуть борги, так як момент оплати та постачання розходяться в часі, або отримали передоплату, але ще не поставили товар, або поставили товар, але ще не отримали оплату.

Окремо необхідно відокремити готівкові розрахунки, особливо у роздрібній торгівлі при використанні реєстраторів розрахункових операцій, коли кредиторська заборгованість не виникає.

Для підприємств, що отримують позики, характерним є класифікація зобов'язання на основі відносин по кредитних договорах та договорах поворотної допомоги.

Для підприємств чия діяльність пов'язана із виконанням зовнішньоекономічних договорів по імпортованих

операціях кредиторську заборгованість необхідно класифікувати на монетарну і немонетарну. Такий поділ дає можливість здійснювати правильну балансову оцінку придбаних імпортованих товарів (робіт, послуг), визначати курсові різниці, відповідно до НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»: якщо заборгованість монетарна – курсові різниці визначаються, якщо немонетарна стаття курсова різниця не визначається.

Окремо, можуть бути виділені договірні та бездоговірні зобов'язання, що зумовлені законодавчою регламентацією здійснення господарської діяльності. Договірні господарські зобов'язання – це борги, які виникають на основі виконання договірних зобов'язань, а бездоговірні – такі, що виникають внаслідок рішення суду, нарахування штрафів, пені, заподіяння шкоди, безпідставного придбання, або збереження майна, за наслідками інвентаризації (штраф, пеня за неналежне виконання договору купівлі-продажу; штраф за невчасну подачу податкового розрахунку тощо). Також, бездоговірні зобов'язання можуть передбачати заключення додаткової угоди щодо пролонгування боргу, або його оплати частинами.

Висновки. Отже, зобов'язання підприємства є основою залученого капіталу, що втілюється у заборгованості підприємства перед іншими суб'єктами. Для правильного та своєчасного інформаційного забезпечення прийняття рішень в обліку має бути забезпечена правильна організаційна система аналітики. За основу розподілу та систематизації інформації запропоновано використовувати принцип періодизації поточної кредиторської заборгованості у розрізі доменів, видів та форм. Дана система дасть змогу забезпечити здійснення внутрішнього контролю за кредиторською заборгованістю служити основою для розробки облікової політики підприємства.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К.В. Облік в бюджетних установах : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 184 с.
2. Орлов І.В. Проблеми господарських зобов'язань в дисертаційних дослідженнях. *Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування*. 2010. № 2 (52). С. 157–162.
3. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Денчук П.Н. та ін. Фінансовий облік : підручник. 3-тє вид., доп. та перероб. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 488 с.
4. Корінко М.Д., Кушнір Є.О. Аудит довгострокових та короткострокових зобов'язань. *Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування*. 2018. № 1(79). С. 26–30.

5. Сторожук Т.М. Елементи облікової політики підприємства щодо зобов'язань. *Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право)*. 2013. № 2. С. 65–67.
6. Откаленко О.М. Теоретичні аспекти обліку зобов'язань в установах державного сектору. 2019. 78 с.
7. Левчинський Д.Л., Морозова Є.П. Основні засади аудиту кредиторської заборгованості згідно з міжнародними стандартами. *Інтелект XXI*. 2016. № 5. С. 17–19.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 21.12.2023).
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2037_ukr_2022.pdf (дата звернення: 21.12.2023).
10. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Прийзовський економічний вісник*. 2020. Вип. 2 (19). С. 240–244.
11. Бунда О.М. Характеристика системи обліку і аналізу договірної процесу на підприємстві. *Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (12 квітня 2018 р., м. Київ). Київ: КНУТД, 2018. С. 98–101.
12. Безверхий К., Боцупа, Т. Методичні рекомендації з оцінки активів і зобов'язань для формування облікової звітності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 9. С. 15–26.
13. Бондаренко О.М., Матвєєва О.М., Ковальова В.Ю. Облік, аудит та управління кредиторською заборгованістю. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/195>

References:

1. Bezverkhyy K. V. (2020) Oblik v biudzhetykh ustanovakh: navch. posib. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 184 p.
2. Orlov I. V. (2010) Problemy hospodarskykh zoboviazan v dysertatsiynikh doslidzhenniakh. *Visnyk ZhDTU: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 2 (52), pp. 157–162.
3. Krupka Ya. D., Zadorozhnyi Z. V., Denchuk P.N. ta in. (2023) *Finansovyi oblik*: pidruchnyk. 3-tie vyd., dop. ta pererob. Ternopil: ZUNU, 488 p.
4. Korinko M. D., Kushnir Ye. O. (2018) Audyt dovhostrokovykh ta korotkostrokovykh zoboviazan. *Visnyk ZhDTU: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 1(79), pp. 26–30.
5. Storozhuk T. M. (2013) Elementy oblikovoi polityky pidpriemstva shchodo zoboviazan. *Zbirnyk naukovykh prats Irpynskoi finansovo-yurydychnoi akademii (ekonomika, pravo)*, no. 2, pp. 65–67.
6. Otcalenko O. M. (2019) Teoretychni aspekty obliku zoboviazan v ustanovakh derzhavnogo sektoru. 78 p.
7. Levchynskyy D. L., Morozova Ye. P. (2016) Osnovni zasady audytu kredytorskoi zaborhovanosti zghidno z mizhnarodnymy standartamy. *Intelekt XXI*, no. 5, pp. 17–19.
8. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 "Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti": Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07 liutoho 2013 roku No. 73. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (accessed December 21, 2023).
9. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 37 Zabezpechennia, umovni zoboviazannia ta umovni aktyvy. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2037_ukr_2022.pdf (accessed December 21, 2023).
10. Berzhanir I. A., Berzhanir A. L., Yashchuk T. A. (2020) Ekonomichna sutnist zoboviazan i rozrakhunkiv pidpriemstva. *Pryazovskyy ekonomichnyi visnyk*, vol. 2 (19), pp. 240–244.
11. Bunda O. M. (2018) Kharakterystyka systemy obliku i analizu dohovirnoho protsesu na pidpriemstvi. *Suchasni determinanty rozvytku biznes-protsesiv v Ukraini: zbirnyk materialiv II Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi internet-konferentsii* (12 kvitnia 2018 r., m. Kyiv). Kyiv: KNUTD, pp. 98–101.
12. Bezverkhyy K., Bochulia T. (2014) Metodychni rekomendatsii z otsinky aktyviv i zoboviazan dlia formuvannia oblikovoi zvitnosti. *Bukhhalterskyi oblik i audit*, no. 9, pp. 15–26.
13. Bondarenko O. M., Matvieieva O. M., Kovalova V. Iu. (2021) Oblik, audyt ta upravlinnia kredytorskoiu zaborhovanistiu. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 25. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/195>